

A gazdaságpolitikai döntések információs alapjai

A gazdasági és társadalmi folyamatok célszerű állami befolyásolásához adatra, tényre, ismeretre van szükség.³⁷ Az állam ebben a vonatkozásban hasonlít egy nagy magáncégre: mindkettő bonyolult nagyszervezet, amelyben rengeteg információ keletkezik, irányítása adatok sokaságát igényli. Az állam egyszerre előállítója és felhasználója az adatoknak. Előállítóként rendszerint ingyenesen bocsátja a gazdasági élet szereplőinek rendelkezésére a statisztikai információkat – ezzel a vonatkozással a továbbiakban nem is foglalkozunk. A gazdaságpolitikai tevékenységhez jóval több köze van annak, hogy a sokrétű államszervezet rengeteg olyan adatot gyűjt, csoportosít, állít elő, amely hasznos, sőt szükséges lehet a gazdaságpolitikai döntéshozatalban, miközben a mások által gyűjtött statisztikákra is szüksége lehet. Az állam adatgazdálkodó tevékenységeiről érdemes elmondani, hogy – demokratikus jogállami viszonyok mellett – adatgyűjtő intézményei jogszabályok alapján, a közvélemény nyilvánossága előtt működnek. Mind-ebből az adatokra, statisztikákra, információkra nézve *nyilvánossági (transzparencia-) követelmények* fakadnak. A jogi jelleg következtében az állam által gyűjtött és felhasznált adatokra nagyfokú *szabályozottság* jellemző.

A gazdaságpolitikai döntéshozatal az igazgatási tevékenységekhez képest sajátos adatokat igényel; másokat, mint amelyek – mondjuk – a közpénzek felhasználásának ellenőrzéséhez szükségesek. A döntéshozó ugyanis a gazdaság *jövőbeli állapotát* kívánja befolyásolni. Ez pedig két vonatkozásban is különös feladat: a kormányzati döntéshozónak az *egész nemzetgazdaságról és annak külső környezetéről* is rendelkeznie kellene tudással, vagyis nem elég az állami szektort ismerni; másfelől *előretékintő* információra lenne szüksége, miközben adatok, statisztikák, tényelemzések csak a múltból léteznek.

Mint minden döntéshozó, a gazdaságpolitikus is támaszkodhat nem rendszerezett információra: intuíción, megérzésre, egyéni ismeretekre. Felelősen azonban csak tények, valós adatok alapján szabad dönteni. Ebben két kérdés jut kulcsszerephez: az adatok, statisztikák, elemzések frissek-e (időbeli rendelkezésre állás), illetve mennyire megbízhatóak (adatminőség).

A kormányzati beavatkozást előkészítő elemzésekhez a gazdaság tényállapotát leíró *gazdasági statisztikák* szolgálnak alapul. A statisztikák a múltbeli eseményekről és állapotokról szolgáltatnak adatokat, önmagukban semmiképpen sem elégségesek a soron lévő kormányzati lépés eldöntéséhez. A döntéshozatalban leginkább arra valók, hogy

³⁷ A fejezet megírásában hasznos segítséget kaptam Hüttl Antóniától és Cserhádi Ilonától, amelyet ezúton is köszönök. BPÁ.

átfogó ismereteket nyerjünk a gazdasági körforgás egészéről, a gazdaság szerkezetéről, főként olyan ügyek esetében, amelyek széles körű társadalmi hatással járhatnak. Ennek a követelménynek a nemzetgazdasági adatok összefüggő rendszere tud eleget tenni. Fő elemei: a *nemzeti számlák*, a *kormányzati pénzügyi statisztikák*, a *nemzetközi fizetési-mérleg- és monetáris statisztikák*.

Az előrettekintő jelleg miatt hasznos lehet a gazdaságpolitikusnak a *konjunktúrakutatás* és az abból nyerhető előrejelzés. A megalapozott döntéshez a gazdaság egy-egy részfolyamatáról külön adatvizsgálatot is készíthet a kormányzat. A körültekintő döntéshozó figyelembe veszi a nemzetközi szervezetek összehasonlító elemzéseit, a banki elemzők előrejelzéseit. A nemzetgazdasági statisztikákon kívül a döntéshozók támaszkodhatnak *társadalmi indikátorokra* is.

A felsorolás nem teljes. Az elvileg figyelembe vehető tényadatoknak és prognózisoknak hosszú a listája. Hiba lenne persze azt hinni, hogy a tényleges gazdaságpolitikai döntés valóban mindig széles adatbázison és tudományos értékű ismereteken alapul. Az idő sürgetésében, az érintettek felől érkező nyomás és befolyásolás hatására a döntéshozó gyakran improvizál, sokszor heurisztikusan dönt. Mégsem felesleges áttekintenünk az elvileg rendelkezésre álló ismeretek tárházát.

A nemzeti számlák rendszere

Egy ország gazdasági folyamatai – a termelés, a jövedelmek, a fogyasztás és a felhalmozás egymással összefüggő mozgásai – leírhatók a *nemzeti számlákkal* (System of National Accounts, SNA). Ezek összefüggő rendszert alkotnak, módszertanukat nemzetközi együttműködéssel alakították ki. Ezt követi a magyar nemzeti számlarend is, amelynek kötelező igazodási kerete az Európai Unióra adaptált számlarendszer (European System of Accounts, ESA).³⁸ Kapcsolódik hozzá – lásd majd a továbbiakban – a Nemzetközi Valutaalap által elkészített kormányzati pénzügyi statisztikai módszertan (Government Financial Statistics, GFS), amely megfelel az ESA-ban a kormányzati szektorra vonatkozó számláknak is.

A rezidens egységek közül a vállalatok nyereségérdekeltek; a háztartások a szokásos gazdaságméleti feltevés szerint a fogyasztói hasznosságot maximalizálják; a kormányzat a közjót szolgálja; a nem nyereségelvű intézmények pedig jóléti feladatokat látnak el. A belföldi/rezidens szektorok a következők.

Vállalatok: az összes jogi személyiségű vállalkozás és jogi személyiség nélküli gazdasági társaság (kivéve a főtevékenységként pénzügyi tevékenységet folytató vállalatok); ide sorolják a piaci termelést folytató – költségeiket árbevételből fedező – nonprofit intézményeket, például munkaadói érdekképviseleti szervezeteket is.

³⁸ Az EU-ban használt statisztikai rendszer hivatalos neve: Integrált Nemzeti Számlák 2010. évi Európai Rendszere (European System of Accounts, ESA 2010). Ez átfogó makrogazdasági számlarendszer, amely nemzetközileg elfogadott statisztikai alapelveken, meghatározásokon, besorolásokon és számviteli szabályokon alapul. Az ESA 2010 célja az EU-tagállamok gazdasági helyzetének harmonizált számszerű leírása. Az ESA 2010 a 2008. évi System of National Accounts (SNA 2008) Európai Unióra szabott változata.

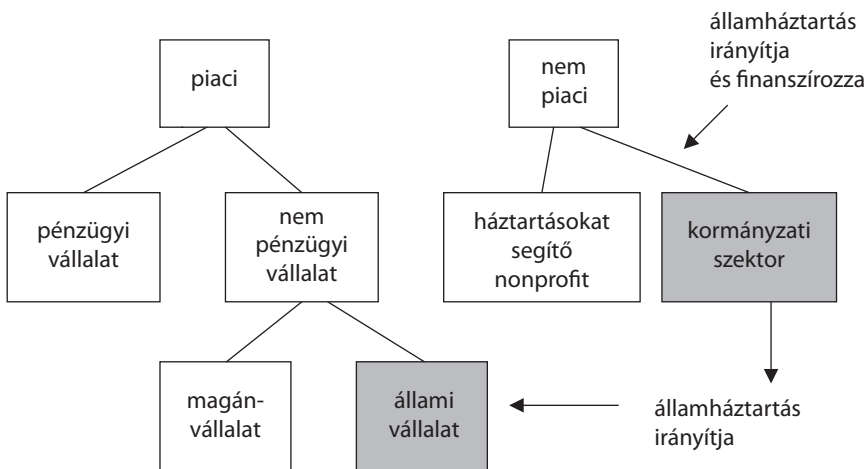
Pénzügyi vállalatok: a központi (nemzeti) bank, kereskedelmi bankok, szakosított pénzügyintézetek, biztosítók, pénztárak, befektetési alapkezelők, értékpapír-kereskedők.

Államháztartás: költségvetési rend szerint gazdálkodó központi és helyi önkormányzati költségvetési intézmények, elkülönített állami pénzalapok, valamint az a sokféle jogi formájú állami vállalat, illetve intézmény, amely bevételének többségét a költségvetéstől nyeri.

Háztartások: családok, valamint a személyi jövedelemadó-törvény szerint adózó egyéni vállalkozók (ebben a körben számolják el a háztartások saját fogyasztásra történő termelését, a tulajdonos által lakott lakás nyújtotta szolgáltatást is).

Háztartásokat segítő nonprofit intézmények: elsősorban a háztartásoktól nyerik bevételeiket, és nem állnak az állam vagy gazdálkodó szervezet irányítása alatt.

Vizsgálatot igénylő kérdés, hogy mely szervezetek tartoznak valóban a *kormányzati szektorhoz*, és melyek nem, ugyanis országonként változó elnevezéssel működhetnek olyan szervezetek, amelyekben az államnak kisebb-nagyobb tulajdonosi hányada található, ám a magánpiacon is tevékenyek. Az EU ezért úgy szabályozza a nemzeti számlarendszert, hogy a szektorok elkülönítése az alábbiak szerint egyértelmű legyen. Lényeges szempont, hogy van-e döntési önállósága, vállalhat-e saját nevében kötelezettséget: azokat a szervezeteket, amelyek nem teljesítik a döntéshozatali autonómia ismérveit, a felettük irányítást gyakorló intézményhez kell sorolni. A következő kérdés: ki a tulajdonos, ki gyakorolja a tulajdonosi jogokat: a vezetők kiválasztását, a szervezet stratégiájának meghatározását. Az állam néha akkor is befolyásoló irányító jogokkal bír, ha nincs tulajdonában egy szervezet tőkéjének nagyobbik fele. Végül azt kell megnézni, hogy a szóban forgó szervezet piaci vagy nem piaci jövedelemből tartja-e fenn magát. Ha a költségek legalább 50 százalékát piaci értékesítés fedezi, akkor a szervezetet *piacinak* tekintik, míg az alatt *nem piaci* termelőnek: vagy a háztartásokat segítő *nonprofit* intézménynek, vagy pedig – ha a jövedelem nagyobb része az államtól származik – a *kormányzati szektorba* sorolt szervezetnek. Költségvetésinek akkor nyilvánítható egy

Szervezetek szektor szerinti besorolása

szervezet, ha mind tulajdoni, mind jövedelmi ismérv szerint állami jellegű. Az intézmények szétválasztásának logikája tehát a következő.

A vállalatok és pénzügyi vállalatok által alkotott *üzleti szektort* megbonthatjuk a *tulajdonos nemzeti hovatartozása* szerint is: *külföldi tulajdonú vállalatoknak* azok számítanak, amelyek jegyzett tőkéjében a külföldi részesedés 50 százalék feletti.

Ezek a tagolások nem kizárólag a statisztikai tisztánlátást szolgálják. Gazdaságpolitikai jelentősége is van annak, hogy egy országban másokhoz viszonyítva a gazdaságnak mekkora hányada áll a kormány pénzügyi vagy stratégiai befolyása alatt; mekkora a magánszektor részaránya, és azon belül a külföldi tulajdoni hányad; milyen arányt tesznek ki a gazdaságon belül a civil szervezetek.

A gazdasági teljesítmény mutatói

Közvetlen gazdaságpolitikai jelentősége van annak, hogy mennyi az adott ország gazdasági teljesítménye. A politikusi megszólalásokban rendszerint a GDP mutatóira hivatkoznak, noha különféle nemzeti jövedelmi mutatók léteznek, amelyek mindegyike valamilyen sajátos szempontból méri a gazdaság teljesítményeit, és így a többitől eltérő információt hordoznak.

A GDP (Gross domestic product – *bruttó hazai termék*) az ország rezidens termelői által előállított új értéket (hozzáadott értéket) összegzi. Az országban működő szervezetek tevékenységének eredményét méri, és nem azt, mennyi jövedelme származik ebből a rezidenseknek. Másfelől nem veszi számba a rezidensek külföldi teljesítményeit (és az azokkal együtt járó tőke- vagy bérjövedelmeket).

Azt, hogy mekkora a rezidens személyek és szervezetek teljesítménye (és így jövedelme) egy adott időszakon belül, függetlenül attól, hogy belföldön vagy külföldön fejtették ki, a *bruttó nemzeti jövedelem* (Gross national income – GNI) tartalmazza. A GDP-től abban tér el, hogy nem tartalmazza a nem rezidensek (azaz a külföldiek) jövedelmeit, viszont benne foglaltatik a rezidensek külföldön realizált jövedelme (továbbá EU-tagállamban az EU-nak fizetett adók és az onnan kapott támogatások egyenlege). Az olyan országokban – és hazánk ezek közé tartozik –, amelyekben nagy a külföldi gazdasági szereplők aktivitása, a GDP meghaladja a GNI-t, míg a tőkekivitelben élen járó országokban a határaikon túl megszerzett jövedelmeik miatt a GNI meghaladja a területi elven kiszámolt GDP-t.³⁹ Az ország lakóinak, cégeinek tényleges anyagi viszonyait jobban kifejezi a GNI. Az EU költségvetéséhez való nemzeti hozzájárulást ezért nem a GDP, hanem a GNI alapján vetik ki.

³⁹ A KSH módszertana szerint $GNI = GDP + \text{nem rezidensek gazdasági egységektől kapott elődleges jövedelmei} - \text{nem rezidensek gazdasági egységektől kapott elsődleges jövedelmei} - \text{EU-nak fizetett adók} + \text{EU-tól kapott támogatások}$. Forrás: <https://www.ksh.hu/docs/hun/modsz/modsz31.html>. Hazánk esetében a GNI szintje mintegy 6 százalékkal marad el a GDP-től, de például a még nálunk is nyitottabb, a külföldi tőketulajdonnak jobban kitétt Írországon 20 százalékot meghaladó elmaradást mérnek. Mivel mindezek a mutatók magukba foglalják a külkereskedelmi tevékenységet, az export és az import árai pedig rendszeresen ingadoznak, a tényleges jövedelmi viszonyokhoz még közelebb hoznak a külkereskedelmi cserearányok hatásaival korrigált mutatók, így az RGDI (real gross domestic income) és az RGNI (real gross national income).

Viták a GDP körül

A leggyakrabban idézett nemzetijövedelem-mutató a GDP – és erre irányul a legtöbb laikus és szakmai kritika is. Az egyik – egyébként jogos – megállapítás szerint nem mér minden hasznos tevékenységet. Ez így is van, hiszen a társadalmi munkamegosztásba kerülő *javak és szolgáltatások pénzbeli értékét* összegzi, így tudottan nincsenek benne a családon belüli vagy szívességből elvégzett hasznos tevékenységek. Benne vannak viszont az olyan termékek (és egyben az ilyenek előállításából származó jövedelmek), amelyeket tarthatunk károsaknak is, mint a dohányárak vagy az alkoholos italok. Mivel ezek valós fogyasztói igényeket elégítenek ki, a statisztikákból való tágabítás nem lenne indokolt. Kritika irányul arra is, hogy a *társadalmi jólét* sokkal tágabb fogalom, mint az anyagi gazdagság, és a GDP nem képes jólétet (jól-létet) mérni. 2009-ban az akkori francia elnök kezdeményezésére egy nemzetközi tudóscsoport készített elemzést az életszínvonal, életminőség és gazdasági fejlettség mérésére használt mutatók témakörében (Stiglitz–Sen–Fitoussi-jelentés). Ajánlásaik szerint a statisztikai méréseknél és a nemzeti jövedelmi mutatók értékelésében figyelembe kell venni a gazdaságnak a természeti környezetre kifejtett hatását, a jövedelmek társadalmon belüli eloszlását és egy sor olyan társadalmi vonatkozást, amelyek könnyen elsikkadnak a piaci tranzakció összegzéseként előállított, szokásos nemzeti jövedelmi mutatók esetében. Egyébként régebb óta folynak olyan kutatások, módszertani fejlesztések, amelyek további mutatók előállítását célozzák: ilyen például az *emberi fejlettség indexe* (UNDP), a *jobb élet indexe* (OECD), a *fenntartható gazdasági jólét indexe* (Daly & Cobb), a *jól-lét index* (Prescott-Allen).⁴⁰ A tapasztalatok azt mutatják, hogy igen szoros korreláció mutatható ki a jóléti indexek között, így a mutatók közötti választás kevésbé befolyásolja az országok fejlettségi sorrendjét.

A jövedelmi folyamatok és állományok számbavételénél az érvényes *piaci árat* alkalmazják. Ez világos elv, de ezzel is akadnak mérési gondok. Így például az állam által nyújtott szolgáltatások (hónvédelem, közoktatás) esetében nincs piac, sem piaci ár, ezért ezeket a ráfordított *költségek* szerint mérik, ami bizonyos torzítást vihet a statisztikákba, különösen akkor, ha nemzetközi összehasonlításra kívánják használni az adatokat. A költség szinten való értékelés nem veszi figyelembe a termelésben lekötött tőke lehetőségköltségét.

Az európai módszertan szerint a számítások *eredményszemléletben* készülnek, vagyis a reálfolyamatokat azok tényleges megtörténének időpontjában rögzítik, nem pedig akkor, amikor azokat pénzügyileg ellentételezik: az a *pénzforgalmi* („cash-flow”)

⁴⁰ Az „emberi fejlettség” indexe (Human Development Index) az ENSZ fejlődési ügynöksége (UNDP) által nemzetközi összehasonlítási célokra kialakított mutató, amelyet olyan fontos komponensek alapján határoznak meg, mint születéskor várható élettartam, iskolázottság, életszínvonal, életminőség. Ezt a mérőszámot az 1990-es években Mahbud ul Haq pakisztáni és Amartya Sen indiai közgazdász dolgozta ki. Magyarország a 2012-es adatok alapján a legfejlettebb országok csoportjába került, a 37. helyen Szlovákia, Katar és Lengyelország környezetében. Az OECD „better life” indexe a Stiglitz–Sen–Fitoussi-ajánlások alapján készített mutatórendszer (2011), amelyben a lakásviszonyok, a személyes biztonság, a személyes elégedettség, a környezeti viszonyok és egyéb, nem közvetlen gazdasági tárgyú mutatók találhatók. Hasonló logikát követ a hivatkozott többi index is.

szemlélet lenne. A pénzügyi teljesítések esetlegessége miatt az eredményszemléletű statisztika hübb képet ad a gazdasági folyamatokról, mint ha egyszerűen a pénz be- és kiáramlásai szerepelnének az elszámolásokban. Jelentős időbeni különbség lehet például az adókötelezettség eredményszemléletű keletkezése és az adó befizetése között.

Kormányzati pénzügyi statisztika

Míg a nemzeti számlák a gazdaság teljes körforgásának leírását célozzák, addig az államháztartás működtetését, a költségvetési politika sajátos tervezési és ellenőrzési igényeit a *kormányzati pénzügyi statisztikák* szolgálják. A Nemzetközi Valutaalap (IMF) megalapítását (1945) követő szakmai munka a nagyon eltérő és egyenetlen színvonalú nemzeti gyakorlatok egységesítésére és modernizálására irányult. Ma már az IMF szabványa szerint gyűjtik a tagországoktól az államháztartási adatokat, összehasonlítható formában és tartalommal. A GFS-módszertant úgy alakították ki, hogy meglegyen az „átjárás”, az egymásba való átszámíthatóság a nemzeti számlák rendszerével.

Ezek a statisztikák átfogó képet adnak a kormányzat döntési kompetenciájába tartozó közpénzek mozgásáról, ideértve az ország költségvetését, a költségvetésen kívüli alapokat, a regionális és helyi önkormányzatokat, a társadalombiztosítási alapokat, valamint a kvázi-fiskális tevékenységeket.⁴¹ A parlamenti demokráciákban a költségvetés összeállítása, elfogadtatása és a végrehajtás ellenőrzése döntő fontosságú kormányzati feladat. A kormányok azonban az ország jogrendszere, történelmi hagyományai alapján egymástól meglehetősen eltérő költségvetés-tervezési és elszámolási módszereket alkalmaznak. Az eltérések nehezítik a tisztánlátást, ezért lényeges a nemzetközi statisztikai harmonizáció. A *költségvetés hiánya* különösen nagy figyelmet élvező indikátor: az Európai Unión belül komoly következményekkel jár a megadott határértékek betartása vagy megsértése, de kiemelt mutatószámnak számít a nemzetközi piaci elemzők szemében is. A hiányt ezért úgy kell kimutatni, hogy az egyik ország adata tartalmilag összevethető legyen más országokéval.

A nemzetközi összehasonlítás azonban csak egy szempont a sok közül. Az állami költségvetés összeállításánál és parlamenti vitája, majd elfogadása során minden tételnek kell, hogy legyen *felelőse, címzettje*. Ezért tagolódik a költségvetés *fejezetekre, címekre* és *alcímekre*: a kiadási tételek mögé oda vannak rendelve a címzett kormányzati intézmények, szervezetek.

A gazdasági elemzés és a gazdaságpolitikai mérlegelés szempontjából viszont lényeges, hogy a bevételeket és a kiadásokat azok *közgazdasági* tartalma szerint is csoportosítani lehessen. A bevételek között megkülönböztetik a *termékadókat*, a *jövedelmeket terhelő adókat*, az állam *tulajdonosi jövedelmeit* és nem *rendszeres jövedelmeit*.

⁴¹ Kvázi-fiskális tevékenység alatt a nem kormányzati szervek által végzett, de a kormányzat által elrendelt, irányított vagy finanszírozott tevékenység értendő. Példa erre a központi bank vagy állami tulajdonú kereskedelmi bank által a piaconál kedvezményesebb feltételek mellett nyújtott hitel, amely a kedvezmény révén ahhoz hasonló hatású, mintha a költségvetésből állami szubvencióban részesülne a vállalat. A banki támogatás – amelynek költségét végső soron az adófizetők állják – közvetlen fiskális (költségvetési) kiadást helyettesít.

Költségvetési kiadások a GDP százalékában funkcionális bontásban, 2011								
	Állami működési funkciók (adósság- szolgálat nélkül)	Adósság szolgálat	Gazdasági funkciók	Egészségügy	Oktatás	Szociális védelem	Egyéb jóléti területek	Összesen
Svédország	9,1	1,2	4,3	7,1	6,8	20,9	2,2	51,5
Németország	6,3	2,6	3,5	7,0	4,4	19,5	1,9	45,2
Spanyolország	9,0		5,3	6,5	4,8	17,1	3,0	45,9
Lengyelország	6,0	2,8	5,6	4,7	5,5	15,9	2,9	43,4
Magyarország	7,5	4,3	7,2	5,2	5,2	17,2	3,3	50,1
Románia	6,2	1,7	6,8	3,4	4,1	14,1	3,2	39,5
Szlovákia	9,3		3,7	5,9	4,0	12,0	3,1	38,2
EU-27 átlag	10,0		4,0	7,3	5,4	19,6	2,9	49,1

Forrás: Eurostat

A kiadások cél szerinti rendezését a *kormányzati funkciók osztályozása* (Classification of the Functions of Government, COFOG) nemzetközi módszere segíti, és teszi alkalmassá országok közötti összehasonlításra. A főbb funkciók: honvédelem, rendvédelem és közbiztonság, oktatás, egészségügy, szociális és jóléti szolgáltatások, lakásügyek, mezőgazdálkodás, bányászat és ipar, közlekedés és távközlés, környezetvédelem, államadósság kezelése.

Az államháztartás terjedelmének és a kiadások funkciók szerinti megoszlásának tekintetében nagy nemzetközi eltérések mutatkoznak. Így például a „skandináv modellt” követő országokban az *uniós átlagnál nagyobb* az újraelosztási hányad, az állami költségvetésből sokat költenek oktatásra, egészségügyre, szociális célokra. Az *új tagországokban* viszont általában kisebb az állam terjedelme, mint a régebbi – jómódú – tagállamokban. A *magyar államháztartás* az uniós átlagnál többet költ államadósságra, gazdasági funkciókra (pl. vállalatok támogatására), míg kevesebbet egészségügyre, honvédelemre. Különösen figyelemre méltó, hogy esetünkben milyen nagy az állami költségvetés terjedelme a velünk szomszédos, hasonló fejlettségi szintű tagországokhoz képest.

Nemzetközi fizetési mérleg

A fizetési mérleg *forgalmi* típusú (flow) statisztikai kimutatás, amely az ország rezidens gazdasági szereplői és a külföld között lezajló reálgazdasági és pénzügyi műveleteket és azok egyenlegét foglalja magába egy adott időszakra (évre, negyedévre). A fizetési mérlegben rögzített ügyletek (tranzakciók) többségét reál- és pénzügyi eszköz *adásvétele* teszi ki; de léteznek egyoldalú üzleti események is: adósság-elengedés, követelés-leírás, támogatás nyújtása. Ezek *transzferként* jelennek meg a fizetési mérlegben.⁴²

⁴² A nemzetközi fizetési mérleg (az angol terminológia szerint: BoP) eredetileg az IMF módszertani ajánlása volt, de az idők során a metodikát összhangba hozták a nemzeti számlákkal. A jelenlegi változat lényegében megegyezik a nemzeti számlák külföldi szektorának számláival. A különbséget mindössze néhány tétel besorolása jelenti.

A pénzmozgások közgazdasági tartalma alapján megkülönböztetünk *folyó*-, illetve *tőkeműveleteket* (ügyleteket, tranzsfereket). A *folyó fizetési mérleg* tartalmazza az *áru-forgalomhoz, szolgáltatások nyújtásához kapcsolódó pénzügyleteket, a tőkebefektetések kamatait, osztalékait, a munkából származó jövedelmeket, a viszonzatlan átutalásokat* (pl. a vendégmunkások hazautalásait). A *tőkeműveletek, a tőke- és pénzügyi mérleg* (korábbi nevén: *tőkemérleg*) a *külfölddel szembeni tőkejellegű ügyleteket* tartalmazza, mint amilyenek a *közvetlen tőkebefektetések („működő tőke”), portfólió-befektetések vagy akár adósság-elengedés, illetve a jegybanki tartalékok változása*. A fizetési mérleg és annak egyenlege fontos információt közöl a gazdaság állapotáról, főként a külső finanszírozásra való ráutaltságról. Az MNB a mérleget „a külfölddel szembeni nettó finanszírozási képesség” néven közli. A mérleg szerkezetét a magyar fizetési mérlegen tanulmányozhatjuk.

A magyar fizetési mérleg (millió euróban)				
	Megnevezés	1995	2004	2012
1.	Áruk egyenlege	-1 122	-2 446	3 551
1.1.	Export	11 281	45 074	75 654
1.2.	Import	12 402	47 520	72 103
2.	Szolgáltatások egyenlege	1 004	-49	3 407
3.	Jövedelmek egyenlege	-1 306	-4 895	-4 590
4.	Viszonzatlan átutalások egyenlege	158	254	420
$I=1+2+3+4$	<i>Folyó fizetési mérleg egyenlege</i>	-1 266	-7 136	1 016
II	<i>Tőkemérleg egyenlege</i>	46	300	2 518
	ebből: EU-transzsferek egyenlege	-	-	1 565
III	<i>Tévedések, kihagyások</i>	921	-1 166	1 417
IV	<i>Pénzügyi mérleg egyenlege</i>	3 813	9 570	-8 297
$V=I+II+III+IV$	<i>Teljes fizetési mérleg egyenlege</i>	3 314	1 528	-3 351

Forrás: MNB

A magyar fizetési mérleg néhány jellemzője

Külkereskedelmi árumérlegünk sokáig jelentős deficitet mutatott. Az uniós tagság idején különösen megnőtt a nettó import, majd a 2008-as pénzügyi krízis után fordult többletbe a mérleg. A *szolgáltatások mérlege* változékony: a turizmus szokásosan többletbe ér el, míg a pénzügyi és üzleti szolgáltatások terén képződhet deficit. Különösen nagy és tartós hiányt mutat a *jövedelmek* sora: itt szerepelnek a külföldről felvett hitelek kamatai, ezen belül nagy tétel a külföldiek kezében lévő állampapírok kamatai, illetve a külföldiek magyarországi befektetései utáni osztalékai, amelyek jóval felülmúlják a hazaiak (rezidensek) külföldről származó, hasonló jogcímű bevételeit. Így állt elő a folyó fizetési mérleg jelentős hiánya a rendszerváltoztató időszak legtöbb évében; a táblázat 2004-es adata különösen aggasztó egyensúlytalanságot mutat a külfölddel folytatott folyó műveleteink terén. A válság utáni átrendeződés közepette hirtelen többletbe fordult a folyó fizetési mérleg.

A *tőkemérleg* egyenlege eleinte nem kiemelkedő, hiszen az ország a vizsgált években nem adott és nem kapott jelentékeny tőkeáramlásokat, majd az EU-tagságból fakadt jelentős tőkebeáramlás.

A *pénzügyi mérleg* egyenlege nagy és változó előjelű értékeket tartalmaz. A vizsgált években, különösen a 2004-es esztendőben hatalmas a tőkebeáramlás: adósságot növelő hitelek és nem adósság jellegű tőkebefektetések irányultak a magyar gazdaságba. Ami nem meglepő: a folyó fizetési mérleget egy fokig finanszírozhatja a nemzetközi tartalékok apadása, de komoly mértékben a tőkeműveleti sorokon regisztrált tőkebeáramlás szokta ellentételezni a folyó deficitet. A 2012-es esztendőben komoly tőkekiáramlás történt; ennek motívumairól és körülményeiről később lesz szó.

A *tévedések és kihagyások* sora gyakran jelentős mértékűt ér el. E mögött nem kell súlyos szakmai tévedéseket látni: a bankokon keresztüli pénzáttalásokhoz megadott, tájékoztató jellegű jogcímekeket gyakran hiányosan adják meg, vagy utólag sorolják át más statisztikai kategóriába.

A *teljes fizetési mérleg* egyenlege mértékét tekintve megegyezik a *nemzetközi devizatartalékok* változásával: a pénzügyi mérleg többlete lecsapódik a tartalékok növekedésében, míg más években a devizatartalékok apadása egyensúlyozza ki a teljes fizetési mérleget.

Monetáris statisztikák

A monetáris és bankstatisztikák a pénzmennyiség alakulását, a pénzintézetek forrásaiban és eszközeinek összetételét, az átlagos betéti és hitelkamatok mértékét, a pénz- és devizapiac alakulását, a jegybanki kamatokat részletezik.

A központi bank közzéteszi a szűkebben és a tágabban vett *pénzmennyiség* (M0, M1, M2, M3 és M4) mutatóinak alakulását. Az európai gyakorlatban a *monetáris bázis* (M0) a forgalomban lévő bankjegy és érme állományát és a bankoknak a jegybanknál elhelyezett egy napos lekötésű betéteit tartalmazza. Ez a kategória az azonnal készpénzzé tehető (azaz teljesen likvid) követelésekből áll. Az M1 az M0-on felül tartalmazza a látra szóló és folyószámlabetéteket, tehát szintén igen likvidnek vehető: ez a szűk értelemben vett pénzmennyiség. Az M2 az M1 elemein felül a két évnél nem hosszabb lejáratra lekötött betéteket is magában foglalja. Az M3 még tágabb mutató: az előzőn felül a befektetési jegyekre, a maximum két éves lejáratú értékpapírokra és egyéb, likviddé tehető aktívákra terjed ki. Az M4 a legbővebb pénzmennyiség-aggregátum, amely a további pénzügyi aktívákat is magában foglalja. A monetáris politika alakítása szempontjából mindegyik aggregátumnak megvan a maga jelentősége, mivel e mutatók értéke megváltozhat a gazdaságon belül végbemenő pénztartási szokások módosulása miatt is. Ezért mérik több mutatóval a gazdaság pénzügyi állapotának, az üzleti konjunktúrának az alakulását.

A központi bank emellett számon tartja a jövedelemtulajdonosok nettó *pénzügyi pozícióinak* változását: hogyan áll a vállalatok, a hitelintézetek, a háztartások, a kormányzati intézmények pénzköveteléseinek és tartozásainak egyenlege. Regisztrálják az *állampapír-állomány* alakulását és megoszlását (pl. rezidensek és nem rezidensek tulajdonlása szerint). A központi bankok mérik a hitelintézetek összevont mérlegét, és rendszeresen közzéteszik a „pénz árának”, azaz a *kamatoknak* az alakulását.

Konjunktúramutatók

Átfogó tényadatok csak hosszú hónapokkal a tárgyidőszak után állnak rendelkezésre. A gazdaságpolitikai döntéshozatalhoz, különösen az üzleti ciklusokat szabályozó monetáris és fiskális politikához viszont frissebb információk kellenek. A gyors tájékoztatás érdekében a statisztikai szolgálat rendszeresen állít elő rövid távú indikátorokat, konjunktúramutatókat. Ezek vonatkozhatnak *reálgazdasági* jelenségekre, mint az ipari termelés, energiafelhasználás vagy a készletek alakulását mérő adatok, valamint *árakra*, többnyire index formájában (ipari termelőiár-index, fogyasztói árindex), illetve a *pénzügyi helyzetre*: a háztartások pénzvagyonára, az értéktőzsde adataira.

A konjunktúraciklushoz való viszonyuk alapján megkülönböztetünk *megelőző, együtt haladó és lemaradó* mutatókat.⁴³ Minél korábban jelzi a mutató a konjunktúraciklus alakulását, annál hasznosabb a gazdaságpolitika számára. Megelőző mutató a *készletek és a rendelésállomány változása, a beruházások alakulása* – ezek emelkedéséből a kínálat várható bővülésére lehet következtetni. Az *árindexek* is a megelőző mutatók közé tartoznak abban az értelemben, hogy a monetáris politika várható reagálását (például az irányadó kamatlábak változását) vetítik előre. A konjunktúraciklus együtt haladó mutatói közé tartozik a kínálat indikátoraként az *ipari termelés volumenindexe* vagy a *kiskereskedelmi forgalom indexe*, amely a háztartások keresletét jelzi, a kivitel és a behozatal alakulása. A *munkaiügyi változókat* általában lemaradó változóként kezeljük, tekintettel arra, hogy a bér és a foglalkoztatás késedelmesen követi a ciklusokat.

A konjunktúramutatók közé sorolhatjuk a *konjunktúrateszteket* is, amelyek vállalati vezetők véleményét, gazdasági várakozásait tudakoló kérdőíves felvételek. A válaszadás önkéntes. A kérdésekhez több minőségi kategória tartozik, ezek közül kell választani. Általában javuló, változatlan és romló kategóriákat különböztetnek meg, és a kategóriákat választók számának arányai adják az összesített választ. Ezek a tesztek alkalmasak olyan mutatók megfigyelésére is, amelyek túl „puhák” a hagyományos statisztikákhoz képest (ilyen például a kapacitás-kihasználtság vagy a rendelésállomány mértéke).

Az árak mérésének gazdaságpolitikai vonatkozásai

Mind a piaci, mind pedig a költségvetési folyamatok megítélésének kritikus eleme az alkalmazott *árak* ügye. Bizonyos termékek árai emelkednek, másoké csökkennek – ez nyilvánvaló. Másként áll a dolog, ha maga a pénz veszít az értékéből, és emiatt a termékek árai *általában, tendenciaszerűen* növekednek. Ekkor az *infláció* jelenségéről beszélünk. Tendenciaszerű árcsökkenés esetén pedig *defláció* áll elő.

A társadalom szereplői pénzben mérik jövedelmüket és vagyonukat; a pénz a tevékenységcserek lebonyolításának eszköze. Az emberek ezért nyilvánvalóan érzékenyek a mérce megbízhatóságára. Amikor a jövedelmek és a vagyon változását mérjük, szükséges annak elkülönítése, hogy a mért változás mekkora része tudható be csupán a pénzérték változásának, és mekkora a tényleges, reális változás.

⁴³ Gyakran használják az angol elnevezéseket: *leading, coincident, lagging* indikátorok.

Az árszint változása a nemzeti jövedelem minden komponensét érinti, így jogos igény, hogy a GDP-re mint átfogó gazdasági teljesítménymutatóra vonatkozóan legyen árváltozás-mutatónk. Ez a GDP-deflátor, amely a *nominális (folyó áras)* GDP és az *összehasonlító áras* GDP hányadosa. A GDP-statisztikák azonban túl későn állnak rendelkezésre ahhoz, hogy ezt az átfogó mutatót a gazdasági élet, a pénzvilág és a gazdaságpolitika rendszeresen használhassa. A gyakorlatban az árszint változásairól szólva leggyakrabban a *fogyasztói árindexet* használják, amely a *háztartások* által saját felhasználásra, fogyasztási célra vásárolt termékek és szolgáltatások átlagos árváltozását méri.⁴⁴

Ez a politikailag leginkább érzékeny mutató. Mérése a termékek, szolgáltatások célszerűen megválasztott reprezentánsaiból összeállított fogyasztói kosár alapján havonta történik; tartalmi köre a vásárolt (pénzhez köthető) fogyasztás. Az országos árindex a reprezentánsok egyedi árindexeinek súlyozott átlaga; a súlyt a szóban forgó árucsoportnak a bázisidőszakban mért részarányából nyerik. Az életmód változása miatt az árucsoportok összetétele változik: bekerülnek korábban nem létező vagy nem jellemző termékek, míg mások kikerülnek a mintából.

A tagállami fogyasztói árindex mellett az EU-tagországokban mérik a *harmonizált fogyasztói árindexet* (HICP) is, amelyet a fogyasztói árindexek nemzetközi összehasonlítására fejlesztett ki az EU statisztikai szolgálata (Eurostat). A harmonizált árindexhez gazdaságpolitikai következmények fűződnek: például az eurózónába való belépés egyik előfeltétele, hogy a referenciaértéket ne haladja meg a jelölt ország árindexe.

A fogyasztói árindex mértékét befolyásolják olyan változások is, amelyek mögött nem a pénz vásárlóerejének általános romlása áll, hanem néhány *lökésszerű piaci módosulás* (élelmiszerek szezonális árváltozása, a nemzetközi olajár ingadozása). Ugyancsak érinti az árak mértékét, de nem szükségszerűen a pénz értékállóságát a *fogyasztási adók* változtatása: ha megemelik az ilyen adókat, akkor az állam javára és a vásárló kárára módosulnak az osztozkodási arányok, és mindez megmutatkozik a fogyasztói árak emelkedésében. Ez azonban nem inflációs jelenség. A *maginfláció* mutatója az, amelynek összeállításánál kihagyják a fogyasztói árindexet alakító fenti, sajátos elemeket, hogy megmutatkozzon az infláció kemény magjának mozgása. A monetáris politika számára különösen hasznos a megtisztított mutató.⁴⁵

Mivel az árindexet a társadalom számos területén alkalmazzák, és a nagyközönség egy része eleve bizalmatlan a hivatalos mutatókkal szemben, a statisztikai szolgálatok igen óvatosan változtatnak a módszertanon, és óvakodnak túl sok, egymással versengő mutatót közzétenni.⁴⁶

⁴⁴ A nagyközönség a hivatalos fogyasztói árindexet gyakran azonosítja a *létfenntartási költségek* indexével, holott nem azonos azzal. A KSH számítása például nem terjed ki a piaci lakbérekre, az önfogyasztás vagy a közösségi fogyasztás „áraira”.

⁴⁵ A magyar gazdaságra számított maginflációs mutatónak a fogyasztói javakra vonatkozó lefedettségé kétharmados. A következő termékköröket zárják ki a magindexből: nem feldolgozott élelmiszerek, háztartási energia, jármű-üzemanyag, a társadalombiztosítás által támogatott gyógyszerek, hatósági áras szolgáltatások. A mutató a fogyasztói adók változtatását nem szűri.

⁴⁶ A társadalmi gyakorlat és a politikai szándék életre hívhat újabb statisztikai indexeket. Ilyen például a nyugdíjas fogyasztói árindex, amelynek indokál a tipikus nyugdíjas háztartás és az országos átlagot képviselő háztartás fogyasztói kosarának eltérése szolgált. Gazdaságpolitikai felhasználhatósága azonban kétséges, mert bár vannak különbségek a két fogyasztói kosarat érintő árváltozások ütemében, de megeshet, hogy a „szegény” nyugdíjas és a „gazdag” nyugdíjas, a falusi és a városi, az egyedül élő és a két nyugdíjasból álló háztartásban élő fogyasztói kosara között még nagyobb az eltérés.

Társadalmi jelzőszámok

A társadalmi jelzőszámok (indikátorok) kidolgozását az motiválja, hogy a makrogazdasági mutatók a társadalom bonyolult életéből csupán a szűkebben vett gazdasági teljesítményekre irányulnak. Ráadásul nagyfokú aggregátságuk miatt nem képesek leírni a jövedelmek és vagyonok megoszlását, az életminőség rétegenkénti, területi, korcsoportos alakulását. Emiatt a tudományos kutatás, valamint a kormányzati intézkedések megalapozásának szempontjaira tekintettel igen hasznos, ha időről időre reprezentatív mintán felméri az emberek szubjektív véleményét és objektív életkörülményeit.

A társadalmi indikátorok kifejlesztése az 1960-as évektől kötődött az aktív állam koncepciójához. A jóléti állam modelljének későbbi visszazorulásakor, a monetarista gazdaságpolitikai felfogás megerősödésekor ez a statisztikai irányzat némileg visszazorult. Az Európai Unió alapelvei szerinti társadalmi és gazdasági integrálódás és konvergencia azonban újabb lökést adott a komparatív társadalomstatisztikai felmérések készítéséhez.

A társadalmi jelzőszámok felhasználhatók *elemzési* célra (ha jelenségek, tendenciák alakulására irányulnak), *tervezésre* (a lehetséges döntési változatok társadalmi hatásainak előrejelzésével) és *ellenőrzésre* (monitoringra), mivel az adatok hozzájárulhatnak a döntések társadalmi következményeinek bemutatásához. Az életkörülmények, a jóléti vonatkozások vizsgálata tekinthető talán a legkidolgozottabb tématerületnek. A döntéshozóknak nem elég annyit tudni, hogy a nemzetgazdaságban a jövedelmek nőttek vagy csökkentek; ebben a vonatkozásban igen lényeges a megoszlás is. Szintén nem elég a munkaerőhelyzetéről kizárólag aggregált foglalkoztatási adatok alapján tájékozódni, mert fontos ismerni a korosztályi vagy térségi vonatkozásokat is.

Az EU-tagországokban rendszeresen közvéteszik a fenntartható fejlődés indikátorait mint a társadalmi jelzőszámok egyfajta rendszerét.

A statisztikai adatok megbízhatósága és hitelessége

A nemzeti statisztikai szolgálatok a világ iparosodó államaiban hol tudományos intézmények, hol pedig a közigazgatás keretében jöttek létre. Európában elsőként Poroszországban intézményesült a statisztika (1805). A korszak vezető gazdasági hatalmában, Nagy-Britanniában 1833-ban jött létre a Brit Tudományfejlesztési Társaság statisztikai szekciója, de a személyes adatok védelmére igen kényes brit társadalomban később, már a második világháború alatt, éppen a hadigazdaság támogatására alakították meg a statisztikai hivatalt. Hazánkban 1871-ben vált önállóvá az Országos Magyar Királyi Statisztikai Hivatal, a mai *Központi Statisztikai Hivatal* (KSH) elődje.

A második világháború utáni évek hatalmas változást hoztak abban, hogy a széles tagságú nemzetközi szervezetek aktivitása kiterjedt az adatok gyűjtésére, feldolgozására és kezelésére. Már érintettük a Nemzetközi Valutaalap szerepét, de említhetnénk más fontos intézményeket is az Egyesült Nemzetek Szervezetén belül (ILO, UNCTAD, WHO, UNESCO), illetve azon kívül is (OECD, BIS). Magyar szempontból a legfontosabb szereplő maga az *Európai Unió*. Az EU-val, valamint az itt említett intézmények egy részével a továbbiakban még találkozunk gazdaságpolitikai relevanciájuk okán. Itt elég

annyit hangsúlyozni, hogy a tagállamok adatgyűjtő, statisztikai tevékenységére sokféle nemzetközi ajánlás, egyeztetett eljárás irányul.

Demokratikus rendszerekben a statisztikai szolgálatok a kormánytól szakmai ügyekben függetlenül, törvényes keretek között, nemzeti intézményként működnek, adataik a nagyközönség rendelkezésére bocsátott közjóságnak minősülnek. A statisztikai hivatalok önállóságát az indokolja, hogy az adatok megbízhatósága érdekében az intézményt függetleníteni kell a napi politikai érdekektől. A statisztikai szolgálaton kívül több kormány szerv és a jegybank is gyűjt gazdasági tárgyú adatokat; esetükben is érvényes a statisztikák, hivatalos adatok valóságának követelménye.

Az emberek mégis gyakran *bizalmatlanok* a hivatalos statisztikai adatokkal szemben, főként az infláció vagy a munkanélküliségi ráta esetében. A jelenség kapcsolatba hozható a társadalom általános tájékozottsági szintjével, gazdasági kérdésekben való jártasságával, valamint azzal, hogy a hatóságok részéről történt-e valaha beavatkozás a statisztikai szolgálatok munkájába (és ez utóbbi vonatkozásban a volt szocialista országok múltja nem makulátlan). A hivatalos adatokba vetett bizalom foka különösen az inflációs indexek esetében fontos, mivel a múltra és a jelenre vonatkozó érzékelés befolyásolja az *inflációs várakozásokat* is. Sokan hiszik úgy, hogy a hivatalosan közzétettnél jóval nagyobb a tényleges infláció – ezek az emberek rendszerint a jövőre nézve is nagyobb áremelkedéstől tartanak.

A gazdaságpolitikus számára a statisztikai adatok megbízhatósága és pontossága mellett fontos követelmény a *gyorsaság*. A gazdaság irányítói igénylik, hogy a konjunktúráról, a pénzügyi folyamatokról, a társadalmi mozgásokról minél előbb rendelkezésre álljanak az adatok, még akkor is, ha a későbbi statisztikai ellenőrző és finomító munkálatok némi módosulást hoznak az előzetes adatokhoz képest. Bevett gyakorlat, hogy az adatközlő szervezet (a statisztikai szolgálat, a központi bank, a pénzügyminisztérium) *várható, előzetes* adatokat tesz közzé, majd a későbbi felülvizsgálat eredményeként *módosít* a közölt adatokon, néha nem is egyszer.

Minél kiforrottabb a statisztikai módszertan, a mintavétel rendje, és főként minél kevésbé változik a gazdaság szerkezete, annál kisebb az eltérés az előzetes és a végleges adatok között. Az átmenetben lévő gazdaságokban – mint hazánkban is a rendszerváltoztató évek során – eleinte igen jelentős eltérések mutatkoztak a közzétett adatok és a végleges számok között, megnehezítve a gazdaságpolitikusok számára a döntéshozatalt. Ráadásul az előzetes adatokat is meglehetősen nagy időbeli késéssel állították elő, miközben a gazdaságban gyors reál- és inflációs folyamatok zajlottak.

A gazdaságstatisztikai adatok *felülvizsgálatának* indoka lehet az új, jobb minőségű adatforrásokhoz való hozzáférés, az adathibák javítása, a statisztikai módszerek és nomenklatúrák időközbeni változása. A becslések korrekciója is ilyen ok lehet: a később megszerzett információ alapján már hosszabb idősor áll a becslést végzők rendelkezésére, így a korábban becsült értékeket – például a szezonális kiigazítás keretében – módosítják a későbbi adatok alapján.⁴⁷

⁴⁷ Az EU-csatlakozást követően a magyar hiány- és adósságadatok többszöri felülvizsgálatát az tette szükségessé, hogy kiderült: a pénzügyi kormányzat által nyilvánosságra hozott adatok bizonyos elszámolási és kategorizálási módszerei nem felelnek meg az Eurostat normáinak.

Nem szokás módosítani a konjunktúramutatók közül a várakozásokra, véleményekre vonatkozó felméréseket, mert ezek a vélemények (illetve a róluk készített és közzétett közlemények) már kifejtették hatásukat, és nem lenne haszna a bármilyen okból elvégzendő korrekciónak. Nem vizsgálják felül az inflációs indexeket sem. Ennek oka pedig az, hogy a hatóságok által közzétett indexek időközben beépülhetnek szerződésekkbe, alapul szolgálhattak nyugdíjak vagy más indexált juttatások megállapításához, köthetnek ezekre alapozva pénzügyi ügyletet vagy biztosítási tranzakciót – a módosítás tehát komoly társadalmi és gazdasági zavarokat idézhetne elő.

Minden nemzetközi erőfeszítés ellenére nem zárható ki, hogy a hatóságok manipulálják a hivatalos adatokat saját érdekeik szerint – és ezzel rongálják az illető intézménybe, sőt az adott államba vetett bizalmat. Komoly következményekkel jártak például az egymást váltó görög kormányok adathamisításai, amelyek a 2006 és 2009 közötti időszakban kerültek felszínre. A korábban közöltnél nagyobb államháztartási hiány és adósságállomány kiderülésére a tőkepiaci szereplők a hiány finanszírozásának felfüggesztésével reagáltak.

Összefoglalás

A döntések meghozatalában sok egyedi körülmény is szerepet játszhat, de a gazdaságpolitikai intézményeknél a döntések előkészítésében, indoklásában, a hatások elemzésében kulcsszerepe van a statisztikai adatoknak. Ezek mindinkább az uniós, illetve globális megállapodások szerint készülnek el, lehetővé téve a nemzetközi összehasonlítást.

A gazdasági folyamatok alakulása megadható a nemzeti számlarendszer segítségével, megkülönböztetve a hazaiak (rezidensek) és a külföldiek tevékenységét, a főbb gazdasági szektoroknak a gazdasági eredményekhez való hozzájárulását. Az adatok készülhetnek pénzforgalmi, illetve eredményszemléletben. Több indexet tesznek közzé az árszint változásainak leírására – a különféle mutatók együttese árnyaltabb képet ad a jövedelmi és árfolyamatokról.

A statisztikai adatszolgáltatás nem képes teljesen pontos képet adni, és számos előzetesen közzétett mutatót később felülvizsgálhatnak, módosítanak. A gazdaságpolitikai döntés szempontjából az adatok közzétételének gyorsasága, a statisztikák frissessége van olyan fontos, mint a pontosság. Az adatok gyors, olcsó rendelkezésre állása szükséges ahhoz, hogy a társadalom tagjai, a hazai és külföldi gazdasági szereplők minél megalapozottabb döntést hozhassanak, és bízhassanak az adatok valóságában. A modern, demokratikus társadalmakban ugyanakkor az is roppant fontos, hogy a személyes adatokkal, bizalmas üzleti információkkal senki ne élhessen vissza.

Kulcsszavak

Pénzforgalmi szemlélet, illetve eredményszemlélet
Kvazi-fiskális tevékenységek
Ágazatok, szektorok
A kormányzati feladatok funkcionális osztályozása (COFOG)
Fogyasztói árindex, harmonizált fogyasztói árindex (HICP), maginflációs mutató
Pénzmenyiségi mutatók (M0, M1 stb.)
Előzetes adatok, várható adatok, adat-felülvizsgálat, végleges adatok
A statisztikák transzparenciája
Társadalmi indikátorok
A konjunktúraciklus mutatói

Ellenőrző kérdések

- Mit gondol, a Nemzetközi Valutaalapnak a kormányzati pénzügyi statisztikákra vonatkozó módszertana miért fogadja el a számlák pénzforgalmú előállítását, amikor közismert, hogy eredményszemléletben pontosabb képet kapunk a tényleges folyamatokról?
- Mivel magyarázható, hogy hazánkban és más kelet-közép-európai országokban az egy főre jutó GNI szintje nem éri el az egy főre jutó GDP szintjét?
- Mire következtet abból, ha a pénzmenyiségi mutatók (M1, M2 stb.) gyors növekedéséről hall?
- Az állami kiadásokról közölt tábla alapján miben látja a különbséget a magyar államháztartási szektor szerkezete és az uniós átlag között?
- Mire következtet a magyar fizetési mérleg statisztika adatai alapján?